

de művészi feldolgozásokig. Kálvin a zene tekintetében ugyanis megengedőbb volt, mint gondolnánk: *„Egyéb dolgok között, amelyek az embert megörvendeztetik, és neki gyönyörűségére szolgálnak, legelső, vagy legalább is egyike a legfontosabbaknak: a zene.”*¹⁰ [...] *A zenét a kegyesség is alkalmazhatja a maga céljának szolgálatában és az emberek javára, de azzal a feltétellel, hogy távol marad tőle minden bűnös csábítás és hiábavaló élvezetvágy gondolata.*”¹¹ — a liturgikus repertoár ilyen.

Ma, amikor istentiszteleteink ékesítésének lehetőségein és a gyülekezeti kórusoknak, mint missziós területnek gondozásán elmélkedünk, csak ki kell nyúlnunk az egykor létező, tehát hitelesen újra alkalmazható megoldásokért. A felelősség ma azt jelenti az egyházzeneben: vissza a gyökerekhez, a tiszta forráshoz. Nem kell félnünk tehát attól ami a mienk, csak nem ismerjük!

A Pécsi Református Egyházzenei Konferencia (2004. október 31. – november 2.) zárónyilatkozata

A konferencia hálás kegyelettel emlékezett az 55 éves Magyar Református Énekeskönyvről, amely felöleli a magyar protestáns énekkincs legértékesebb részét. Ma is érvényesnek vallja annak szellemi háttérét és szemléletét, sőt elveinek következetes és folyamatos megvalósítását óhajtja, de ebben a szellemenben tartja szükségesnek az énekeskönyv megújítását is.

Megemlékezett a konferencia több évfordulóról: az énekköltő Balassi Bálint, a II. Helvét Hitvallás szerzője, Heinrich Bullinger, a Harmóniás zsolttárokat kiadó Maróthi György, és a kántus karnagya, Szigethy Gyula áldott emlékezetéről. Áldáskívánással köszöntötte a Kántus jelenlegi karnagyát, a hatvanéves Berkesi Sándort.

A konferencia örömmel üdvözli az istentiszteleti rendről a Kárpát-medencei konferencián elfogadott alapelveket, a kimunkálásukban való részvételét készséggel vállalja.

A gyülekezeti éneklés és a református egyházzene fejlesztése terén az alábbi lépéseket tartja elsődlegesnek:

— a tervezett szöveges példatárhoz alternatív istentiszteleti szerkezetek, minták, énekrendek kidolgozását és közreadását, melyek alapszinten, csupán a gyülekezeti énekeskönyvből megvalósíthatók;

— praktikus kiadványok —egy-egy adott énekhez többféle lehetőség intonációk, különböző többszólamú letétek— rendszeres közzétételét;

— a rendszeres és folyamatos liturgikai és himnológiai munka feltételei biztosításának érdekében egyházzenei tanszékek felállítását teológiáinkon — illetve a Debrecenben működő liturgiai intézet működési feltételeinek megteremtését;

¹⁰ Corp. Ref. XXXIV. 170

¹¹ Corp. Ref. LI. 100

— az egyházzenei és liturgiai törekvések széles körű megismertetését, különböző típusú gyülekezetekben való kipróbálását, a konferencián lezajlathoz hasonló énekes délutánok szervezését énekkarok, karnagyok és orgonisták részvételével,

— a karvezetési és kántori gyakorlat módszereinek átadására és továbbfejlesztésére továbbképző kurzusok rendezését.

Végül pedig a konferencia köszönetet mond a rendező szerveknek: a Magyarországi Református Egyház Zsinatának, a Pécsi Református Kollégiumnak és a Református Egyházzeneszek Munkaközösségének.

Június 14-én a Debreceni Hittudományi Egyetem gyakorlati teológiai tanszékén „magna cum laude” minősítéssel védte meg egyházzenei-liturgiai témájú doktori disszertációját Karasszon Dezső orgonaművész, a Debreceni Zeneművészeti Főiskola egyházzene tanszakának vezetője. Dolgozatának rövid ismertetését és vitatéziseit közöljük az alábbiakban.

Synopsis Gradualis (Gregorián ének és református istentisztelet)

A dolgozat három részből áll: az önmagán belül is kétrészes bevezetésből, a négy szakaszra tagolt főrészből és a konklúzióból. Függelékében a tárgyalat graduáltételek betűrendes mutatója, műfajok szerinti mutatója, a jegyzetek, és a forrásmunkák, illetve az újabb kori irodalom listái foglalnak helyet.

A bevezetés a XVI–XVII. századi protestáns graduálok liturgikus beágyazottságáról szól, és azt a feltételezést fogalmazza meg, hogy ennek a megismerése a különböző graduálkötetekben meglehetősen rendszertelenül elszórt utalások összegyűjtésével és közös „hálóba” rendezésével („synopsisával”) a jelenleginél sokkal magasabb szinten is elképzelhető lenne.

A főrész négy szakasza az egyházi év e célra kiválasztott négy liturgikus periódusának a tagozódását követi (virágvasárnap, nagyhét, húsvét, húsvét hete). A vizsgálat mind a négy szakaszon belül két lépcsőben történik meg. Az első az adott ünnep vagy időszak szertartási énekanyagát mutatja be, négy fontos forrásra: Huszár Gál 1574-es, úgynevezett Komjáti Graduáljára, a Ráday-Graduálra, az egyelőre csak kéziratban tanulmányozható Spáczai-Graduálra, végül a nevezetes, 1636-os gyulafehérvári Öreg Graduálra támaszkodva; a „Synopsis” című második lépcső pedig a korabeli szertartási énekkönyv rekonstrukciójára tesz kísérletet. Ez utóbbiban a már magában a forrásban is liturgikus helyükön szereplő tételek külön jelzés nélkül, az egybevetés és azonosítás folyamán, tehát feltételezésszerűen funkcióba került tételek pedig *-gal szerepelnek. Mivel a nagyhét liturgikus anyaga a graduálokban általában